

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvème ANNÉE

1 Juin 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 298

ABONEMAN:

Seneliği [24Nushâ] Türkiye için 2 1/2, Âlâ kâğıdı-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cığaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi beşinci sene

1 Haziran 1930

çocukların , ruhen kendisinden yüksek olmaları , çocukların şen hareketlerini tâkib ediyordu . O düşündü : O çocukların ondan ne farkı var , o niçin hakkı olan eğlenceden mahrum olsun? O da düşünmüyor mu ? His etmiyor mu ? Bu düşünce onda Allaha karşı isyan hisleri uyandırdı, hakkını istirdad etmek ister gibi küçük yumruklarını sıkı, zayıf kollarını havaya kaldırdı . Du'âmı edecekti? Hayır Allah ona saadet bağışlamamıştı ki du'a etsin ve şükranını bildirsin. Yalvaracak mıydı? Hayır Allahın merhameti olsaydı şimdiye kadar ona hiç acımaz mı idi ? Hayır çocuk bunlardan hiç birisini yapmıyordu . O kollarını Allaha yalnız halini, sefaletini göstermek, onu utandırmak için kaldırıyordu.

Gecenin sessizliği içinde o hiç hareketsiz, sakin ağlıyordu; fakat karşı evde yükselen kahkahaların nihayeti gelmiyordu.

Artık eve gitmeyecekti karşı evdeki eğlenceyi seyredecekti . Uykusu gelmiş olmasına rağmen uyumamaya çalışıyordu , fakat birkaç dakika sonra orada duvarın kenarında uyu-yakaldı .

Rüyasında karşıki eve davet olunduğunu orada o çocuklarla beraber yemek yediğini bir az evvel camekânda seyrettiği oyuncaklarla oynadığını görüyordu. O bunların rüya olduğundan bihaber kendisini mes'ut hissediyordu, keşke hep rüya görseydi ! Sıcak yemek, sıcak bir oda onu dünyanın en mesut insanı yapacaktı. Bu rüya ona müddeti hayatında en güzel, en tatlı dakikaları yaşıtıyordu. Onun için ne büyük saadetti bu...

Kar evvelkinden daha şiddetli yağmağa başladı... Göz gözü görmez oldu, fırtına okadar müthişti ki kar biraz sonra diz kapakları aşırıyordu .

*
* *

Ertesi gün şafakla beraber mes'ut ailenin çocukları da uyandılar. Sene başı münasebetile yeni elbiselerini giydiler, ve hemen pencereye koşdular. Fakat gözleri bu yeni seneyi faciâlı bir manzarayla karşıladı.

Dün akşam kendilerini seyreden fakir çocuk karların içinde donmuş biruh yatıyordu.

Gül Abdullah Djevdet

İCTİMÂ'İ SÜTUN

KADIN VE SİYASET

Polilika refikimizin 9 mayıs tarihli nüshasında «Pişmiş aş su katma! Sabık Kadın birliği reisi Nezihe H. Kadın aleyhdarı Dr. Abdullah Djevdet beye böyle cevap veriyor » sernamesile neşr etdiği mülâkatnameye cevabımız :

Evvelâ Abdullah Djevdet kadın aleyhdarı asla değildir; kadına belki en yüksek derecede hürmet eden ve kadını en derin şefkatle sevenidir. « Feministe » olmamakla, kadın aleyhdarı olmak arasında hiç bir benzerlik yoktur. Kadın hakkındaki fikirlerimi, Nezihe Muhiddin H. E. Kadın birliği reisi olduğu devirde [10 nisan 1925 de] birlik merkezinde kendilerinin daveti üzerine, verdiğim bir konferansda şerh ve izah etmişdim.

Mevzu' «amelî ve fikrî hayatta yarımın Türk kadını» idi. Bu konferans 184 numaralı ve 15 temmuz 1925 tarihli « İctihad » da tam olarak çıkmıştır . Münakaşaya ve biraz telâşa sebep olan ve 1 mayıs 1930 tarihli « İctihad » da çıkmış bulunan makalemde, kendileri tarafından alkışlanmış o küçük konferansda ileri sürmüş olduğum fikirler haricinde bir fikir yoktur.

Büyük bir şairin:

La Liberte, sachez, hommes faits pour servir
Que pour la posséder il faut la conquérir !

beytini irad etmiş olmama yanlış ma'na verilmiştir. Kadın hür olmasın demedim. Hürriyete, hürriyet susuzluğu tekaddüm etmelidir, dedim. Mekalemin şu satırlarını aynen alıyor ve Nezihe H. efendinin ve okuyucularımızın insafına arz ediyorum :

Kadınlar ne cebri âlâyı, ne teleskopu, ne telsiz telefonu ihtira etmiş değillerdir; fakat bunların cümlesinden daha yüksek, daha büyük, daha güzel bir eser ibda ederler; dünyada en yüksek eser onların dizleri üzerinde vücude gelir: Afif ve faziletli bir kadın, afif ve faziletli bir erkek: Eğer genç kız iyi yetiştirilmiş ise kendine benziyen evlâdlar yetiştirir; bu eser ise cihanın en büyük şaheseri olur.

Kadınlar siyasî hukuka malik olmasın, meb'us intihab reyî vermesin ve intihab olunmasın demiyorum . Fakat bu hakların ve vazifelerin çok fevkinde vazifeleri olduğunu bilsinler.Önüne geçilmeyen bazı sebeblerle bir ana, bir zevce, bir aile reisesi olmak saadetine nail olmamış kadınlar cinslerine verilen bu hakkı istimal etsinler; fakat böyle bir hakkın kadınlarımıza verilmiş bulunması kendilerine analığı, zevceliği; aile melikeliğini ve mëlekliliğini ihmal etdirecek ise, o zaman kâşki bu hak verilmemiş olaydı ! demek caiz olur.

« Pişmiş aş » meselesine gelince, ben ortada «pişmiş aş»görmüyorum.Dünyanın bütün medenî memleketinde çokdan kaldırılmış olan iki dereceli intihab bizde hâlâ mevcut iken ve belki de mevcut olmak lâzım görünürken, ortada pişmiş değil, çiğ aş bile yok demektir.

Son günlerde. André Sollet isminde bir Fransız Ainsî parla Edouard Herriot unvanile küçük fakat bence kıymeti büyük bir kitab neşr etdi. Edvard Heriot Fransanın son zamanlarda Başvekili, bir müddet de Maarif nazırı olmuş ve elyevm Fransa parlamantosunda liberal ve demokrat fırkanın reisidir; **yaratmalı** adile tercüme etmekde olduğum mühim **Créer** kitabı gibi büyük ve yüksek eserlerin de müellifidir.Her hususda Avrupa'nın en yüksek fikir ve idare adamlarından biridir. Sollet'in kitabının 55 inci sahifesinde başlayan «Le problème de la femme moderne» adlı bahis Edouard Herriot nun kadın ve kadınlık hakkında, medeniyet ve tekâmül merdivenin, bize nisbetle çok yukarısında bulunduğunda şübhe olmayan France kadını hakkında siyasî hukuk (droit de vote) noktasından ne düşündüğünü görmek cazibidir itikadındayım . Herriot'yu intivive eden André Sollet İngiltere'de siyasî haklar feth etmiş olan "Sufragette", leri ileri sürerek, Fransa kadınlarının da bu hakka malik olup olmamaları hakkında reyini sorarken, Herriot, nazikâne, fakat menfi, menfi fakat nazikâne olan şu cevabı veriyor :

« Il ya quelques différences entre la femme Anglo-Saxonne et la femme Française.

Ce n'est qu'à la suite, rappelons-le, d'une lente évolution que le droit de vote a été accordé à la sufragette qui depuis déjà longtemps, participait à l'administration locale. A vrai dire, la Française ne possède pas cette même éducation. Il y aurait peut-être de l'impatience à la jeter tout d'un coup, dans notre vie publique si conuvsive et si embroullée . Ne préception pas l'évolution!»

İş Fransada bu merkezde olunca asrî işlerde Fransanın tilmizi olan Türkiyede ne olmak lâzım gelir, kolay anlaşılır. Herriot bu gün, «Te-kâmülü tacil etmeyelim» diyor. Ben tam 26 sene evvel İçtihadın, Geneve de çıkan fransızca kısmının dibacesinde (Une révolution hatée est une évolution ratée) demişdim. Hazır elbise almaya iltifat etmiyelim , kumaşı bir az aşağı olsa da vücudümüze göre yapılmış elbise istiyelim.

Kanunlar, mahallî ve ırkî ihtiyacların ve kabiliyetlerin ifadesi ve tatmini olmalıdır .

İsviçre den aynen alınan İera kanununun adliye işlerinde vukua getirdiği müşkilat ta'dili zarurî kılmaktadır . Victor Hugo : « Avant d'avoir la République ayons quelques choses de républicaine » derdi . Müntehib ve müntehab olmak isteyen hanımlarımızın evvelâ çocuklarının bakımında, terbiyesinde yurdlarının tanzim ve idaresinde yüksek bir kemal ve cemal görmeliyim. Nezihe Hanım Efendi de bu kanatde olmalıdır.Ve bu satırları okuduktan sonra, ortada içine su katdığım pişmiş aş bulunmadığını ve bilakis yenildiği takdirde sui hazmi mucib olacağından emin olduğum çiğ bir aşın mevzuu bahs olduğunu görecektir .

[Politika, 14 mayis 1930]

Abdullah Djvdet

Solmayan Güzellikler :

ترا زجان غم مال ای عزیز بیشترست ،
علاقه تو به دستار بیشتر ز سرست .

Ey aziz , mal endişesi sende hayat ihtimamından fazladır , Senin âlanan başdan ziade sarigadır.

مشت آبی میکند خواب گرا را تارومار :
قطره اشکی پی ویرانی عالم را بس است

Bir avuc su derin uykuyu tarmar eder:
bir damla göz yaşın alemini viran etmek için yetişir.

دست کستخی من جرأت دیگر دارد
کل از آن شاخ نجیم که نکهبانش نیست .

Benim elimin kustahlığının başka ücreti vardır : muhafizi bulunmayan gül ağacından gül koparmam .